Rutte heeft Máxima nodig voor plaatsje bij de groten

Posted on 6 juli 2019 by Syp Wynia

Wat hebben Jamal Kashoggi, koningin Máxima en Nederlands internationaal prestige met elkaar te maken? Daarvoor moeten we terug naar een prinselijk bezoek aan de Obama's, in 2009. En vooral moeten we op zoek naar 'de Máxima-factor'. De koningin gaat niet voor niets door voor één van de invloedrijkste personen van de wereld.

Het land was te klein, toen koningin Máxima een week geleden in Japan op de foto werd gezet, kalm koutend met de Saoedische kroonprins Mohammed bin Salman, vaak gezien als de feitelijke heerser van het land. De koningin had namelijk met geen woord gesproken over het afslachten van de Saoedische journalist Jamal Kashoggi, waarvoor de kroonprins verantwoordelijk wordt gehouden.

In de Tweede Kamer praatte alleen de VVD dat royalty-gesprek goed, alle kranten waren opgewonden. Moest Máxima met haar baan als VN-gezant voor vrouwelijke deelname aan het financieel verkeer niet tegen zichzelf worden beschermd? De Franse VN-rapporteur in de kwestie-Kashoggi noemde Máxima zelfs 'medeplichtig'.

Nu zijn er wel wat meer redenen om het Saoedische regime ernstig toe te spreken. Het exporteren van extremisme naar de rest van de wereld, de oorlog in Jemen, de onderdrukking van alles en iedereen in eigen land – om maar eens wat te noemen. Maar de Kashoggi-moord spreekt nou eenmaal tot de verbeelding.

'Volstrekt verdedigbaar'

Premier Mark Rutte en minister Stef Blok van Buitenlandse Zaken – beiden VVD – verdedigden het optreden van de koningin (wel praten over vrouwen en geld, niet over Kashoggi) met alle kracht. Volgens Rutte – net als Máxima bij de G20-top in het Japanse Osaka – had de koningin het precies goed gedaan. Het zou zelfs ongepast zijn geweest als ze wel over Khashoggi was begonnen. Hij noemde haar optreden 'volstrekt verdedigbaar', 'de normale gang van zaken – sterker nog: zo hoort het te gaan'.

Minister Blok had de pech dat er een commissievergadering over mensenrechten op de Kameragenda stond, welke gelegenheid door veel Kamerleden werd benut om de minister aan te vallen op zijn ministeriële verantwoordelijkheid voor de koningin. Blok hield het er vooral op dat de koningin in haar rol van VN-gezant ieder jaar met de inkomende voorzitter van de G20 spreekt. En die volgende voorzitter, die ook de volgende G20-top organiseert – dat is Saoedi-Arabië.

'Wat doet Máxima daar?'

Dat brengt ons op de volgende vragen: wat is de G20, speelt Nederland daar een rol en wat doet Máxima daar?

Welnu, die G20 van grote economieën en altijd invloedrijke landen zijn een beetje een parallelle Verenigde Naties aan het worden. Twintig jaar geleden opgericht in reactie op de Azië-crisis en tien jaar geleden groot geworden in de financiële crisis is de G20 de nucleus van de wereldmacht. Alle grote landen zitten er bij, ook de grote EU-landen. Het is een beetje een pendant van de Veiligheidsraad van de VN – ook een kern van grote landen – maar dan op het niveau van presidenten en premiers.

Toen de bankencrisis in 2008 ook tot Nederland doordrong, deed premier Jan Peter Balkenende veel moeite om bij de G20 aan te mogen schuiven. Dat lukte bij een speciale G20 in Washington, al moest Balkenende zelf te elfder ure rechtsomkeert maken vanwege het overlijden van zijn vader. Hij moest zich laten vervangen door staatssecretaris Jan-Kees de Jager.

Bij de Obama's

In 2009 komt Máxima voor het eerst het verhaal van Nederland en de G20 binnen. Samen met – toen nog – kroonprins Willem-Alexander bezocht zij het Witte Huis in Washington, waar het presidentiële echtpaar Obama hen een uitnodiging voor de Nederlandse regering voor de G20 in het Amerikaanse Pittsburgh meegeeft.

Op de achtergrond wordt dan al volop Amerikaanse diplomatieke druk uitgeoefend om Nederland in Afghanistan (Uruzgan) te blijven. De Amerikanen laten onverbloemd blijken dat Nederland de uitnodiging voor de G20 in Pittsburgh uitsluitend aan de grote Nederlandse militaire missie in Uruzgan te danken hebben (en niet aan de grote Nederlandse economie, zoals in Den Haag veelal wordt

gedacht).

In 2010 – Nederland is uit Uruzgan vertrokken – krijgt Nederland verrassenderwijs nog wel een uitnodiging voor de G20 in Canada, maar daar blijft het ook bij. Tot 2017 staat Nederland buitenspel. Dat Mark Rutte in 2017 weer mag aanschuiven bij de G20 in het Duitse Hamburg, wordt als een groot diplomatiek succes gezien. Net als in 2008/2009 denkt Nederland op basis van de omvang van de economie weer recht te kunnen laten gelden op een vast zitje bij de 20 groten.

Máxima en Rutte bij de G20 in Buenos Aires

Maar zo simpel is dat niet. Rutte bewerkt in voorjaar 2018 de Argentijnse president – op bezoek in Den Haag – voor een uitnodiging voor de G20, later dat jaar in Buenos Aires. In Den Haag zoemt dan weer rond dat 'de Máxima-factor' wel eens de doorslag kan geven. En inderdaad: de uitnodiging voor Buenos Aires kwam. Zoals Rutte vervolgens ook weer een uitnodiging voor de G20 in het Japanse Osaka wist te versieren.

Voor de premier is deelname aan de G20 een erekwestie geworden. Het is niet alleen nuttig, maar ook een kwestie van prestige. Rutte pretendeert binnen de EU tot de groten te behoren en dat kan alleen blijken als hij ook aanwezig is bij de onderonsjes van de groten, die van de EU in het bijzonder. Typerend: in Osaka kookten de Franse president, de Duitse bondskanselier, de Spaanse premier èn de Nederlandse premier het Brusselse banencircus van de afgelopen week voor.

Met Poetin in Hamburg

Wat Rutte er bij de G20 allemaal uitsleept voor Nederland is niet altijd duidelijk. In Hamburg sprak hij de Russische president Wladimir Poetin over de MH17, zoveel is er wel van bekend. En in Buenos Aires kon hij de Amerikaanse president Donald Trump spreken, maar de thema's waren – voor zover bekend – nogal algemeen van aard. In Osaka werd Frans Timmermans nog even voorzitter van de Europese Commissie, maar die benoeming haalde het eind van de week niet. Het werd de Duitse minister Ursula von der Leyen.

Dan de rol van Máxima. Zij is, misschien meer dan in Nederland wordt beseft, een internationale ster. Ze voegt, hoewel geen geboren royalty, royalty-glamour toe. Ze werd door Time al tot de 100 invloedrijkste personen van de wereld gekozen – en

Rutte stond heus niet op dat lijstje, haar echtgenoot Willem-Alexander evenmin.

Ook interessant: Máxima kan overal opduiken en spreken als speciale vertegenwoordiger van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Zo is ze bijvoorbeeld ieder jaar bij het World Economic Forum in Davos, waar zowel de rijken als de machtigen der aarde bijeen zijn.

Máxima 'erevoorzitter'

Maar sinds 2011 is Máxima ook 'erevoorzitter' van een werkgroep van de G20 die zich met vrouwen en geld bezig houdt. Máxima heeft aldus wèl een vaste zetel in G20-kringen, maar Nederland niet. Het zou vreemd zijn als Mark Rutte niet optimaal gebruik zou maken van de 'Máxima-factor' om steeds weer zelf aan te mogen schuiven bij de G20 of zelfs een vast plaatsje te bemachtigen.

Geen wonder dat de premier en de minister van Buitenlandse Zaken zo hartstochtelijk Máxima's gesprek met Mohammed bin Salman verdedigden, inclusief het feit dat ze haar mond had gehouden over Khashoggi. Ook belangrijk en niet overal bekend: Máxima sprak in Osaka nóg een vijftal vooraanstaande leden van het Saoedische regime. Benieuwd of Mark Rutte er volgend jaar weer bij is, bij de G20 – in Saoedi-Arabië. Máxima is er vast wel.